

HERRI ADMINISTRAZIOETAN HIZKUNTZA NORMALIZATZEKO ZUZENDARITZAREN TXOSTENA

Euskal Autonomia Erkidegoko Errepideen Plan Orokorra erregulatzen duen Legea hirugarren aldiz aldatzea helburu duen Lege Aurreproiektuaren berri jaso dugu bide telematikotik Herri Administrazioetan Hizkuntza Normalizatzeko Zuzendaritzan abuztuaren 28an Tramitagune tresna informatikoaren bitartez, Ekonomiaren Garapena eta Azpiegiturak Saileko Aholkularitza Juridikoak bidalita, derrigorrezko txostena emateko eskatuz.

Eskaera horri erantzunez, xedapen orokorrak egiteko prozeduran euskararen erabileraren normalizazioaren ikuspegia txertatzeko araubidea ezartzen duen azaroaren 6ko 233/2012 Dekretua, eta Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren egitura organikoa eta funtzionala ezartzen duen apirilaren 11ko 82/2017 Dekretuaren 14.l) artikulua oinarri hartuta, txosten hau ematen dut:

a) Hizkuntza arloko araudiaren betetze maila.

Abuztuaren 31ko 128/2007 Dekretuak xedapen orokorrak egiteko prozeduran euskararen erabileraren normalizazioaren ikuspegia txertatzeko araubidea ezarri zuen: *“euskararen erabileraren normalizazioaren arloan eskumena duenak araua prestatzeko hasierako fasean esku hartu ahal izan dezan”*. Azaroaren 6ko 233/2012 Dekretuak, aurrekoa indargabetuz, bere 4. artikuluan eskaera egiteko epea ezartzen du:

“Proiektua izapidetzen ari den sailak egingo du aholkularitza txostena emateko eskaria, hori taxutzeko espedientea behin behinekoz onartzeko agindua publiko egin ondoren, eta instrukzioa egin duen saileko zerbitzu juridikoak dagokion txosten juridikoa eman ostean”

Izapidetutako dokumentuetan jasotzen denez, aztertzea eskatzen zaigun xedapenaren alde aurreko onarpena uztailaren 12koa da eta, uztailaren 26koa Zerbitzu Juridikoaren txostena.

Bestalde, Lege Aurreproiektuaren gaztelaniazko zatia eta alde aurreko onarpena uztailaren 12an zintzilikatu baziren ere, euskarazko zatia abuztuaren 28an igo da Tramitagunera.

Horrek zalantza sortzen du ea bete edo urratu ote den abenduaren 22ko 8/2003 Xedapen Orokorrak Egiteko Prozeduraren Legearen 7. artikulua. Artikulu hori jarraiki, alde zureko onarpenak legearen testu osoari buruzkoa izan behar du; euskarazko zein gaztelaniazko zatiak barne.

Xedapen hori betearaztera begirakoa da Eusko Jaurlaritzak 2013ko maiatzaren 14an hartutako Erabakia, lege, legegintzako dekretu, dekretu edo agindu izango diren xedapen orokorrak bi hizkuntzetan idazteko neurriak onartu zituenak:

“betiere dagozkion negoziazio, audientzia eta kontsultak egiteko izapideak egin baino lehenago; izapide horiek guztiak ele bitan dagoen testuarekin egin beharko dira. Ondorengo instrukzio faseetan ere, derrigorrezko txostenak eta irizpenak eskatzeko orduan, bi hizkuntza ofizialetan idatzitako testua bidaliko da.”

Ildo beretik, izapidetzearen baitan jasotako txostenek testuaren zati biak hartu beharko dituzte kontuan eta, urratsez urrats, egokitzapenak bietan egin beharko dira. Tramitazioaren baitan egiten diren moldaketak testuaren zati bakarrean burutzea (usadioak ikusita, gaztelaniazkoan oro har) eta amaieran horren itzulpena egitea lege urraketa litzateke; horrelakoetan, prozeduran erabilitako hasierako testuaren erdia alboratuz (euskarazko zatia, adibidez), izapidetzearen ibilbidea jarraitu ez duen testu berri bat onartzen delako.

Halaber, kontuan harturik gaztelaniazko eta euskarazko zatien arteko data tartea, pentsa dezakegu gaztelania izan dela xedapenaren sortze hizkuntza eta euskarazkoa ondoren egindako haren itzulpena; hori horrela izanik, egokia deritzogu gogoraraztea zer dioen Jaurlaritzaren Idazkaritzako eta Legebiltzarreko Harremanetarako zuzendariaren urtarilaren 3ko 1/2014 Ebazpenaren bitartez argitaratutako Jaurlaritzaren Kontseiluak hartutako erabakia V. Plangintzaldiko (2013-2017) Eusko Jaurlaritzan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Plan Nagusia onartzeari buruzkoak:

III.2.2.– Hizkuntza ofizialen erabilera eta itzulpenari buruzko irizpideak.

Euskararen erabilera arautzen duen azaroaren 24ko 10/1982 oinarritzko Legeak esaten duenez, Administrazioaren komunikazioak bi hizkuntza ofizialetan egin behar dira; inon ez da esaten, ordea, itzulpena nahitaezkoa denik horretarako. Nolanahi ere, euskararen egoera soziolinguistikoa dela eta, hauxe izan da azken urteotako joera: testu gehienak gaztelaniaz sortu izan dira, eta gero euskarara itzuli. Gauzak horrela egiten badira, garbi dago erdal testuak markatzen dituela maiz euskal itzulpenak izango dituen egitura, estiloa eta itxura.

III.2.2.1.– Idazketa elebiduna.

Mendekotasun hori bazter uzteko, Eusko Jaurlaritzak eta beraren erakunde autonomiadunek, ahal den neurrian, bermatuko dute administrazioako agiri elebidunak sortuko direla itzulpen zerbitzuetara sistematikoki jo gabe. (...)

III.2.2.2.– Korredakzioa.

(...) Idatzi beharreko testuaren edukia eta ezaugarriak zein diren jakin ondoren, bi korredaktoreak ados jarriko dira testuaren helburu, egitura, estilo, hiztegi, testu-aipamen, tonu eta gainerakoetan. Hori eginda, korredaktore bakoitzak bere irakurleen kulturaren ezaugarrietara moldatuko du testua.

Horrela bada, Eusko Jaurlaritzak eta beraren erakunde autonomiadunek neurriak hartuko dituzte, korredakzioak arian-arian bere tokia izan dezan sail guztietan eta erakunde autonomiadun guztietan; hori bai, komunikazioaren baldintzek horretarako bide ematen badute.

b) Euskararen erabileraren normalizazioaren gaineko eragina.

Lurralde Antolamenduaren Gidalerroak onartzeko otsailaren 11ko 28/1997 Dekretuak, 17. kapituluak, honako hau ezartzen du:

“(...) bada, halaber, biztanleen bizimoduetan inplizitu dagoen kultur ondarea. (...) Moduak globalizatzeko joerak eta joerak berak orokortzeak badu eraginik inguru hauetan ere, inolako zalantzarik gabe, eta gero eta desberdintasun gutxiago dute hurbilean duten inguruekin, (...).

Aurreko puntuarekin loturik, baina pisu espezifiko handiagoarekin, hizkuntzaren gaia aipatu beharra dago. Euskal idiosinkrasiaren funtsezko gotorlekua da. Kasu honetan, euskararen presentziak heterogeneotasun handia azaltzen du lurraldean zehar: inguru batzuetan ia ez da azaltzen eta beste batzuetan hizkuntza nagusia da. Inolako zalantzarik gabe, lurraldearen antolamenduko elementu batzuek, telekomunikazioen edo **garraio-sareen garapenak** esate baterako, **funtsezko garrantzia izango dute hizkuntzaren eta ezagutzen transmisio-prozesuetan, inguru desberdinetako pertsonen artean sortzen dituzten erlazioen ondorioz. Lurraldearen antolamenduak**, arazo honetan funtsezko elementua edo behinbetikoa ez izan arren, **ezaugarri hauek kontuan hartuta ihardun beharko du, proposatzen diren iharduketek horien gainean izan ditzaketen eragina aintzat hartuz beti.**”

Zentzu berean LAGen berrikuspen prozedurarako 2015eko azaroan onartutako Oinarrizko Dokumentuak dioena:

Lurraldea eta gure nortasuna gordetzeko eta sendotzeko dinamikaren barruan, nahitaezkoa da hizkuntzaren faktorea ere kontuan izatea, (...) euskararen eta hirigintzaren arteko harremana behar bezala ikertu eta azaltzeko.

Inolako zalantzarik gabe, gaur egun indarrean dauden lurraldearen antolamenduko elementu batzuek, telekomunikazioen edo garraio-sareen garapenak esate baterako, funtsezko garrantzia izango dute hizkuntzaren eta ezagutzen transmisio-prozesuetan, inguru desberdinetako pertsonen artean sortzen dituzten erlazioen ondorioz. Lurraldearen antolamenduak (...) ezaugarri hauek

kontuan hartuta jardun beharko du, proposatzen diren jarduketek horien gainean izan ditzaketen eragina aintzat hartuz beti.

(...) Horrela bada, “Euskara 21. Itun berritu baterantz” gogoeta irekiaren ondorengo txostenean (Euskararen Aholku Batzordeak 2009. urtean onartu zuen eta Eusko Jaurlaritzak urtebete geroago) jasotzen denez, funtsezkoa da ezagutza-indizeak handitzea eta euskararen arnasmuneak zaintzea, hizkuntza-politika orekatu baten oinarritzko elementuak dira eta.

Euskaldunen dentsitate handieneko eremu geografikoak edo arnasmuneak funtsezkoak dira euskararentzat. Arnasmuneak egoera soziolinguistiko eta psikolinguistiko bereziko guneak dira.

Euskararen arloan, honako helburu hauek proposatzen dira lurralde-ereduaren berrikusketan:

1. Euskarak lurraldean duen presentzia kontuan izatea lurralde-antolamenduko eta hirigintza-plangintzako tresnak egin eta garatzean, hizkuntza-politikari eta koofizialtasunari laguntzeko tresna moduan.

Euskararen arloan, honako lurralde-orientabide hauek proposatzen dira lurralde-ereduaren berrikusketan.

1. Euskarak lurraldean duen presentzia aztertu eta behatzea, eta alderdi hori kontuan izatea dagozkion lurralde-plangintzako tresnak egitean.

Ildo beretik, 2/2016 Legeak, apirilaren 7koak, Euskadiko Toki Erakundeei Buruzkoak, bere I. Tituluaren, 7. artikuluan 7. atalean zera dio:

Udalen egoera soziolinguistikoan eragina izan dezaketen proiektu edo plangintzak onesteko prozeduran, ekimen horiek euskararen erabileraren normalizazioari dagokienez izan lezaketen inpaktua ebaluatuko da,

Maiatzaren 30eko 2/1989 Legearen testu eguneratuan ez da aurkitzen hizkuntza eraginari buruzko inolako aipamenik.

Iruditzen zaigu aztertzen ari garen Lege Aurreproiektu hau aukera ona izan daitekeela hutsune hori zuzentzeko.

Adeitasunez,

Joseba Lozano Santos

Herri Administrazioetan Hizkuntza Normalizatzeko zuzendaria